

La memòria de Marcel·lí Domingo

Sempre he manifestat la meua admiració per la figura de Marcel·lí Domingo (1884-1939) com a mestre, com a periodista i com a polític (Marcelino, o millor, don Marcelino, sense catalanitzar, que és com se'l coneixia aquí). De les poques coses que estic orgullós del curt període com a regidor tortosí (1983-86) és el fet d'haver promogut i organitzat l'homenatge a Marcel·lí Domingo amb un cycle de conferències de luxe (l'aleshores ministre d'Educació, José M. Maravall, el president Tarradellas i Federico Mayor Zaragoza), la retolació d'una avinguda a Tortosa amb el seu nom i una jornada informativa per recuperar la seua memòria, seguida d'una festa al pati de totes les escoles de Tortosa i Roquetes.

Domingo va ser el gran líder de les esquerres a les Terres de l'Ebre més enllà dels partits, però sempre fidel a les seues conviccions anticlericals (com a poder al servei de la dreta caciquil), anticapitalistes, republicanes i federalistes. Comença a la Unió Federal Nacionalista Republicana (1911) amb Andreu Nin, Albert Bastardas, Pompeu Fabra i Pere Coromines, que va derivar en el Bloc Republicà Autonomista (1915) amb Francesc Leyret i aquest, en el Partit Republicà Català (1917), amb Gabriel Alomar, Lluís Companys i August Pi Sunyer, tot i participar en la creació d'Esquerra Republicana de Catalunya (1931) amb Francesc Macià, de la qual se'n desvincula prompte. Ja a Madrid, havia fundat el Partit Republicà Radical Socialista (1929) amb Alvaro de Albornoz; participà en

Unió Republicana (1934) de Martínez Barrios i, finalment, en Izquierda Republicana (1934) amb Manuel Azaña i Santiago Casares Quiroga, que, per distingir-se, a Catalunya s'anomenava Partit Republicà d'Esquerra (1935). En un moment o altre, va ser regidor de l'Ajuntament de Tortosa, diputat i ministre. Evidentment, no fou home d'identificació partidista. Per a la gent d'aquí, aquest garbuix de sigles i noms no importava; ells eren "marcelineros", republicans i d'esquerres, com la gent de dreta era partidària de Bau. Amb qui Domingo no combregà mai fou amb el PSOE, tot i els seus intents –especialment, a partir del 1931– de comptar amb ells per configurar un ampli front democràtic i d'esquerres que consolidés la República, però no va sortir-se'n. Foren conegudes les seues controvèrsies amb Indalecio Prieto, tot i que coincidiren al govern durant anys.

Quan, el 1997, la gent d'esquerres de Tortosa va crear una plataforma per superar el govern conservador de CiU, vam adoptar el nom de Col·lectiu Marcel·lí Domingo. Era un grup popular i heterogeni que comptava amb el suport d'ERC, d'ICV i el PSC, a més a més de gent independent d'arreu. Responia a la sensibilitat "marcelinera" d'unitat d'esquerres. Jo vaig ser-ne un dels copresidents, junt amb Àngel Aznar i Pere Royo. Dos anys després, es va aconseguir guanyar l'alcaldia de Tortosa, però el projecte va anar-se'n en orri quan, per aconseguir-ho, van pactar amb el PP S'havia traït l'esperit de Marcel·lí Domingo.

Ara he llegit que l'organització lo-

Josep Bayerrri i Raga
periodista

cal del PSC, partit al qual estic afiliat des dels seus precedents del 1972, ha creat un guardó que porta el nom de Marcel·lí Domingo. El primer any, ha estat atorgat a Victòria Campos i Ramon Segarra, que, al marge de la qüestió, s'ho mereixen. Estic retirat de la política i la meua opinió no compta. D'altra banda, el PSC de Tortosa pot fer el que vulga, però he de dir que m'hagués agradat més que un guardó amb el nom de Marcel·lí Domingo s'opongués a una iniciativa de tots els partits i organitzacions d'esquerres, que és el que ell representava al nostre territori: la unitat de les esquerres. Jo no ho crec, però algú pot pensar que el PSC tortosí intenta instrumentalitzar la figura del polític per a profit seu. Ell mai no ho hagués consentit. Per cert, si no estic errat, les restes de Marcelino Domingo continuen al cementiri Terra-Cabade, a Toulouse, si no s'han perdut. Com les del president Manuel Azaña, que continuen al cementiri del poble de Montauban. Avui, al cap de més de setanta anys, encara hi ha morts guanyadors i morts perdedors exiliats.

Cinc llibres bàsics sobre Marcel·lí Domingo:

*Carod Rovira, Josep Lluís:

Marcel·lí Domingo. Trg, El Mèdol, 1989

*Poblet Guarro, Josep Maria:
La catalanitat de Marcel·lí Domingo. Bcn, Teide, 1978

*Pujadas Martí, Xavier:
Marcel·lí Domingo i el Marcel·lisme. Bcn, Abadia Montserrat, 1996

*Sanchez Cervelló, Josep; i altres:
Marcel·lí que torna. Bcn, Amics de l'Ebre, 1995

*Subirats Piñana, Josep:
Marcel·lí Domingo per ell mateix. Bcn, Columna, 1995

director general i col·laborador directe de Domingo. De fet, Marcel·lí Domingo era padrí d'un dels seus fills petits, que em constava que va viure amb la vídua de Domingo, Filomena Savé Mestres, a l'exili de França en morir tant el seu pare com Domingo.

Jo no puc assegurar-ho, però tot fa pensar que la persona a la dreta de Domingo és Ortega Gasset (el de l'esquerra és, evidentment, Prieto). De l'estudi de la foto, i comparades amb altres fortes d'Ortega Gasset als 47 anys, la imatge és inconfusible. A

Adjunto un foto inèdita, procedent dels arxius familiars de la família Salmerón, que he aconseguit d'uns d'estudiosos professors d'Almeria. Es tracta de l'acte d'homenatge al que fou president de la primera República, Nicolás Salmerón. L'acte es va celebrar al poble nadiu del polític, Alhama de Almeria, el dia 20 de setembre del 1931. Van assistir-hi els ministres Marcel·lí Domingo i Indalecio Prieto, la diputada Victoria Kent i intel·lectuals com Miquel de Unamuno i José Ortega Gasset, entre d'altres, a més a més dels fills de Salmerón, com José Salmerón, que era

més, és lògic que en un lloc preeminent com és vora el ministre hi haja un personatge de nivell com Ortega. Crec que és l'única foto que hi ha de Marcel·lí Domingo a la vora d'Ortega Gasset. Amb Indalecio Prieto, n'hi ha d'altres, però aquesta també és interessant.

Hi ha una altra foto de Marcel·lí Domingo amb el president Manuel Azaña al vaixell *Alcalá Galiano*, ancorat al port de Barcelona, on Azaña estava detingut l'any 1935 durant el bienni negre, però és una foto més coneguda. Si algú la vol també puc fer-li arribar.